

Sinjoren uit de Goede Tijd

Raymond De Belser, 1947.

Reeds van in haar middeleeuwse bloeiperiode stond Antwerpen, de joviale Sinjorenstad, in het brandpunt van een levendige, folklorische bedrijvigheid. Wat dan misschien ook wel mag erkend worden als een van de oorzaken die tot de aangroei van haar latere historische grootheid hebben bijgedragen. Hier, midden ons volk, heeft de folklore een uitzonderlijk lang bestaan gekend, dankzij talrijke figuren, de ‘folkloristische typen’, die gegroeid zijn uit het volk zelf en die naderhand bijna ongemerkt een aanzienlijke plaats veroverd hebben in de overleveringsgeschiedenis van hun tijd. En wie twijfelt eraan dat, in eerste instantie, typen zoals Lange Wapper, Sander de Geus of Zat Lowiek niet een geheel volk met zich hebben gesleept en die onmiskenbare populariteit verworven hebben, welke hen in den mond van datzelfde volk vereeuwigde? Het is de man van de straat. Een leurder, een bedelaar, een goochelaar, een oude-liedjeszanger. En zo spontaan leeft en lijdt en viert hij zijn dagen uit midden die gezonde mensen : de volksmassa.

Nog geen eeuw geleden krioelden het Sint-Andries- en Schipperskwartier van zulke typen. 's Avonds of in de latere nachturen zijn het voornamelijk Zatte Rik en Zat Lowieke die hun dronkemanspraat staan uit te bazelen tegen de lage, smotsige geveltjes van de enge achterbuurten. Twee lustige vrijbuiters, leeglopers die in de minst vertrouwelijke steegjes hun politieke opinie aan het klokzeel hangen, dat er oorlog zal komen, of dat er geen oorlog zal komen, en dat zij dat, potverdekke, goed weten. Zij zijn de mannen. En de pierewaaiers en zwierbollen uit het Krabbersstraatje of de Elleboogstraat kennen die twee bierbuiken beter dan wie ook: ‘Aha, Lowieke, op marode geweest, jong?’ ... ‘Ah, de Rik, gij ziet er tegenwoordig zo goed uit, jong ! Da’s van de Geuze-Lambic, zeker?’ En als er dan iemand is die met die twee zou kunnen wedijveren, dan is het toch zeker wel de smulpaap Jaegher, of Janneke de Zolderz..., een niet minder berucht personage. Maar dat men, om een geboren volkskind te zijn, niet altijd moet over de kan hangen of met zijn benen onder de tafel zitten, bewijst wel, zeker Baron Stokvis. Hoe die nu aan zijn pittoreske naam komt, weet ik niet maar al wat ik u kan zeggen is dat hij een fameuze kerel was. Baron Stokvis was namelijk schilderijenventer, waarvoor hij in de wieg gelegd was. Om iemand in de doeken te doen was hij er natuurlijk als de kippen bij.¹ Die van de Liefkenshoek zagen hem iedere morgen gaan, een paar aquarellen onder den arm, of veelal met één enkel groot doek. Naast hem horen we dan spreken van een blinde Kobe, een vent zo oud als de straat, en die aan de kost kwam door het zingen van plezierige volksliederkens, die in die dagen niet weinig bijval hadden. De

Lange Wapper voor kasteel Het Steen

¹ ‘Iemand in de doeken doen’ = ‘iemand beetnemen; voor de gek houden; bedriegen’.

mensen zagen die Kobe, met zijn geruite klak, zijn witte stok en het plakkaatje 'Blind', dat over zijn borst zwabberde, met alle plezier van de wereld komen. Op de tijd van enkele minuten verdrong zich een dichte menigte, die uit volle borst de twaalf en zoveel coupletten daverend meezong, om de 'airkenszanger'.

Wie we voorts nog kennen als een Judaspenning is Jefke uit de Zoologie, 'de zwarte neger', zeiden de mensen. En inderdaad, Jefke was een volbloed kaffer, en zwart zag hij ook. De Godganse dag kon men hem voor de ingang van de Zoo vinden, waar hij de deuren mocht openen en sluiten waar het eropaan kwam de bezoekers gediensig te geleiden. Het dient gezegd dat hij er keurig voorkwam met zijn zilver omzoomde kepie, gegalonneerd uniform en een bloedrode streep over zijn broek.

Scheerdyck, daarentegen, is een personage dat hoger in aanzien stond. Het is natuurlijk een mens gelijk een ander. Maar niemand weet in feite hoe Scheerdyck aan de kost kwam. Waarschijnlijk leefde hij van het hemels manna, waardoor zich op onze dagen nog vele generen. In ieder geval, Scheerdyck was een man van de parade, met een zorgeloos leventje. Helemaal pluis was het toch niet met hem : ongetwijfeld ware hij te Geel beter op zijn plaats geweest dan bij de Sinjoren.² Kwesie van hoogheidswaanzin natuurlijk, maar dan toch een naïeve, kinderlijke waanzin. Stel u voor dat dit heerschap zich openlijk uitgaf voor de 'onderkoning van België', dat hij uitgedost gelijk een boerenkermispaard zijn wandelingetjes over de Rui ondernam, over de Paardenmarkt en zo naar de meer bekrompen buurtjes, waar zijn 'Onderkoningschap' meer inslag vond. En dan komt de Heer Zijne Majesteit Scheerdyck daar plechtstatig aangestapt, de handen op de rug, op het hoofd een glanzzwarte hoge buis, een 'hondenkot', een strikdas en een ceremoniële slippenjas, die op de borsthoogte behangen is met allerlei medailles : witte linten, rode linten, tricolore linten, blikken en nikkelen plaatjes, strikjes en stropjes die een quasi-hoge-verdienstelijkheid laten vermoeden. Wie twijfelt er nu nog aan zijn geestesvermogen? Wie ?

Misschien kennen we beter de goochelaar Laguerra en de gelegenheidsbokser Pauzeke Soep. Alles spieren en vet wat daaraan te zien was. Als er, in een kermistent, veel drukte en tam-tam gemaakt werd, ge hoefde maar eens te gaan kijken, en Pauzeke Soep stond daar altijd klaar om een tegenstrever of twee, drie uit het volk in de schaar te zetten, terwijl zijn maat Laguerra zomaar een konijn in een hoge hoed liet verdwijnen, de hoed in brand stak, en ten slotte het konijn weer levend vanonder de voering van zijn jas haalde.

Door de drukste straten zagen we indertijd een laag rolwagentje bollen, waarin een bleek wijveke met lachende ogen haar kreupel lichaam voortbewoog bij middel van stootkrukken. Van aan het Kattendok tot aan de Groote Markt kende Jan en alleman Mieke Zonder Benen, een bankierster.

Wie we daar dan nog hebben, dat zijn de twee venters Lange Sander en Mangin. Lange Sander leurde met kousenbanden, een alleszins typisch beroep. Die Sander was wel niet zo lang als zijn voorvader Lange Wapper, maar lang genoeg was hij in ieder geval opdat de mensen zich zouden afvragen waarom hij geen lantaarnaansteker was geworden. Maar volgens hem was er met kousenbanden een schoner cent te verdienen. Naast die Sander met

---

² Psychiatrische instelling te Geel, thans Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel.

zijn verkleurd bolhoedje en blauw lakense pofbroek, ziet Mangin, de leurder in potloden, er heel wat voornamer uit. Hij droeg namelijk een middeleeuws pagekostuum geheel uit fluweel, met gouden muiltjes, een kanten kraagje en een vloeren muts met een grote, witte pluim. En het volk voelde zich eerder aangetrokken tot die stralende knappe jongeling die in de grond toch een gewonnen en geboren Sinjoor was – zijn moeder was een Franse – dan dat ze potloden zouden kopen bij Matthijs op de Ossemarkt of bij Gerard uit de Kammenstraat.

Hebben we dan nog Madammeke Geld, die, zoals het duidelijk uit haar naam blijkt, aan het slijk der aarde geen al te groot gebrek had, en zelfs een overbekende geldverschietster was. Iemand die op ‘droog zaad zat’, die kende de weg naar Madammeke Geld goed genoeg.

Het is vanzelfsprekend dat, wanneer we het over het rijk der Sinjoren hebben, we ook moeilijk het aloude, schilderachtige beeld van de orgeldraaier met zijn afgerichte aapjes zouden voorbijgaan. Daar heeft zich dan ook een geschikte creatuur toe geleend : de oude Paten. Vier aapjes had hij op zulke meesterlijke wijze afgericht, dat die beestjes hun discipline wel eens overschatten en met snaakse toeren voor de dag kwamen die meestal in het nadeel van de een of andere goedhartige burgervrouw uitvielen.

En wie is het liedje van ‘Mie Katoen komt morgennoen’ niet bekend ?³ Nu ongeveer veertig jaar geleden, woonde naast de boerentoren een ‘lustige weef’, Mie, een jong menske nog, nauw dertig jaar oud.⁴ Daar kochten vooral de heren dolgraag hun katoenen weefsels en stoffen. Het was er een laag en kraakzindelijk winkeltje en op de voorruit prijkt het aanlokkelijke opschrift : ‘Bij Mie Katoen’. Aanlokkelijk, inderdaad, want wie bij Mie achteloos voorbijgang was een fameuze droogstoppel. Vanuit Merksem kwam men bij de lustige weef zijn stoffen inkopen, omdat ‘heur marchandies ierste klas was’ en omdat ‘ne mens dor boiten ging mej’ en oepgelucht hart!’.

Dat was Antwerpen, een halve eeuw geleden. Mensen van plezier, mensen zonder zorgen. En daarboven zong en zinderde, hoog vanuit de Lieve-Vrouwekerk, de beiaard zijn zilveren klokkebellen over de gemoedelijke, lachende Sinjorensteden uit !

Raym. De Belser.

---

³ Ja, welke puber rond Antwerpen kent het liedje niet? Nou ik – geboren in Haarlem – kende het lied op de wijs van ‘Gaudeamus igitur’ niet:

Mie Ka-toen komt mor - gen-noen, oem ne fer - me poept te doen als haar preut be - gint te lek - ken
is 't ta-pijt vol vui - le vlek-ken en dan poept ze tot de noen en dan poept ze tot de noen.

⁴ ‘Weef’ is een Antwerps woord voor ‘weduwe’.